

V É L E M É N Y E K, T É N Y E K

Kovács András

Az egyetemi hallgatók helyzete

A Kultúrtaács egyik legutóbbi ülésén megvitattuk az egyetemi hallgatók kérdését és elhatároztuk, hogy bizottságot alakítunk, amely elemzi majd a főiskolás ifjúság helyzetét és beszámol megállapításairól a Kultúrtaács plénumának. A megalakított bizottság ellátogatott Belgrádba, Zágrádba, elemezte az újvidéki főiskolások helyzetét, betekintést nyert egyes középiskolák pályaválasztás előtt lévő tanulóinak helyzetébe és mindezekről a kérdésekről jelentést készített.

A bizottság által összegyűjtött adatok szerint Belgrádban 741, Zágrádban 214, az újvidéki tanárképző főiskolán 106 ifjú és leány tanul, nem számítva az újvidéki tanárképző főiskola rendkívüli hallgatóit.)*

A szakokszerinti tagozódás a következő:

K a r	Bgd.	Zgb.	Össz.
Orvosi, gyógyszerészeti, fogászati	147	115	262
Állatorvosi	93	17	110
Műszaki	158	23	181
Természettudományi, matematikai	34	4	88
Bölcsészeti	78	10	88
Jogi	57	8	65
Közgazdasági	24	11	35
Testnevelési főiskola (DIF)	44	—	44
Mezőgazdasági-erdészeti	20	13	32
Zeneakadémia	16	6	22
Képzőművészeti	1	2	3
Iparművészeti akadémia	2	3	5
Színi akadémia	—	2	2
Tanárképző főiskola	7	—	7

Az újvidéki tanárképzőben 106 rendes hallgató.

Ezek szerint összesen 1061 egyetemi hallgató tanul a belgrádi és zágrábi egyetemen, valamint az újvidéki tanárképző főiskolán.

*) Összehasonlítás végett közöljük a következő adatokat Gyetvai Lajos beszámolóiból, amelyet az 1952 évi Palicsi Ünnepi Játékok idején tartott:

1940-ben a belgrádi egyetemen 87 magyar hallgató volt, míg 1952-ben 430. Zágrádban 194 hallgató volt, míg 1952-ben mintegy 200.

A belgrádi egyetemen 1952-ben így oszlott meg az egyetemi hallgatók száma szakok szerint:

Orvosi, gyógyszerészeti, fogászati kar	63
Állatorvosi	69
Műszaki	111
Természettudományi	82
Bölcsészeti	
Jogi	31
Közgazdasági	22
Testnevelési főiskola (DIF)	25
Mezőgazdasági, erdészeti	22
Zeneakadémia	5

A belgrádi és újvidéki főiskolások szociális összetétele a következő:

	Belgrád	Újvidék
Hivatalnoki származású	31%	25%
Iparos származású	29%	28%
Földműves származású	24%	29%
Munkás származású	9%	16%
Egyéb származású	7%	2%

Ezekből az adatokból kitűnik, hogy az egyetemi hallgatók száma nagyjából elegendő, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy tartományunkból többen tanulnak a szarajevói és a ljubljanaei egyetemen is, valamint hogy az újvidéki tanárképző főiskolának elég nagyszámú rendkívüli hallgatója van. A rendelkezésünkre álló adatok szerint jelenleg több van egyetemi hallgató, mint amennyi tanuló az a középiskolák felső osztályaiban. Tehát ha felvetődne a kérdés, hogy nincs elég egyetemi hallgató, a megoldást a középiskolákban kellene keresni.

Ami az egyetemi hallgatók szakonkénti megoszlását illeti, itt a helyzet sokkal jobb, mint feltételeztük. Így 333 egyetemi hallgató tanárnak készül — nem számítva az újvidéki tanárképző iskola rendkívüli hallgatóit: 262 orvosi, fogorvosi és gyógyszerészeti pályát választott; a jogi és közgazdasági karon 100 hallgató van; 142 állatorvosnak, illetve mezőgazdasági mérnöknek készül; 181 főiskolás mérnök akar lenni; míg 32 a művészet különféle terén szándékozik működni. Problémának talán csak azt tekinthetjük, hogy a bölcsészeti karon aránylag kis számú hallgató választotta a történelmet és a földrajzot, és hogy kevés az agronómus, valamint azt, hogy egyes egyetemeken és karokon tartományunkból egyetlen hallgató sincs.

A főiskolások szociális összetételével nem lehetünk megelégedve. Az egyetemisták legnagyobb része iparos és hivatalnoki származású. Az ilyenek százaléka meghaladja a hatvanat, a földműves családokból pedig az egyetemi hallgatók száma csupán 25%-ot ér el. Első pillantásra szembevetendő, hogy a munkásszármazású egyetemi hallgatók százaléka igen kicsi. (A belgrádi egyetemen 7%, Újvidéken 16%, Zágrádban pedig valószínűleg még kisebb, mint Belgrádban).

Ha ezeket az adatokat összehasonlítjuk a középiskolák tanulóinak szociális rétegződésével, hasonló arányokat kapunk. Ezek szerint az alapvető probléma az, hogy a munkásszármazású

*) 1952-ben az újvidéki Tanárképző Főiskola 109 hallgatója szociális származási adatai a következők:
 Hivatalnoki származású 28 százalék
 Iparos származású 21 ..
 Földműves származású 37 ..
 Munkás származású 12 ..
 Egyéb származású 2 ..

ból aránylag kevesen kerülnek a gimnázium felsőbb osztályaiba, tehát ezért kicsiny a munkásszármazású főiskolások száma. A gimnázium befejezése után a munkásszármazásból származó ifjúság túlnyomó részben folytatja tanulmányait. Ezt a tényezőt szemelőlteni kell tartani különösen az ösztöndíjazási politikánál s ennek kapcsán a jövőben a középiskolák felsőbb osztályaiban sokkal több munkásszármazású tanulóknak kell ösztöndíjat adni. Ugyancsak szemmel látható, hogy a középiskolát végzett ifjúság további iskoláztatásának legfőbb problémája anyagi jellegű, mert a szegény parasztcsaládokból származó főiskolások száma még mindig nagyobb, mint a munkásszármazásból származó egyetemi hallgatóké.

A legkomolyabb és egyben a legzúlyosabb probléma éppen főiskolásaink anyagi helyzete és életkörülményei. Ez nemcsak vajdasági probléma, hanem általában vonatkozik az összes egyetemi hallgatókra. Az 1961 főiskolás közül mindössze 127 kap ösztöndíjat, ez pedig alig haladja meg a 10 százalékot. Véleményünk szerint, annak ellenére, hogy az ilyen célokra fordított juttatások aránylag nagy összegre rúgnak és hogy az ösztöndíjak megállapításának feltételei meglehetősen korlátozottak, mégis nagyobb összeget kellene fordítani főiskolásaink segélyezésére. Itt nem a tartományi végrehajtó tanácsra gondolunk, hanem elsősorban a különféle üzemekre, vállalatokra, szövetkezetekre, állami birtokokra, továbbá egyes községekre és természetesen kommunákra. Ilyen irányban, véleményünk szerint a sajtó útján is hatni kellene, de más utakon és más irányban is kellene megoldást keresni.

Tisztában vagyunk azzal, hogy a jövőben hogyan végzik az ösztöndíjak kiosztását. Erre a járások — a kommunák hivatottak, és pedig oly módon, hogy az ösztöndíjazást tervszerűen a gimnáziumok felsőbb osztályaitól kezdik majd. Felmerül azonban a jelenlegi egyetemisták kérdése, különösen azoké, akik már elkezdték tanulmányait és anyagi körülményeik súlyosak. Ez különösképpen az elsőséves hallgatókra vonatkozik, mert a harmad-, negyed- vagy ötödévesek könnyebben hozzájutnak az ösztöndíjhoz (bár közülük sokan nem is kérik anyagi segítséget, hogy ne legyenek kötelesek a segélyezőknél munkába lépni). Ezt a problémát a járási népbizottságoknak a főiskolások szervezeteivel együtt kellene megoldaniuk, a Kultúr-tanácsnak pedig talán csak a propaganda tekintetében kellene szerepet vállalnia. A bizottság arra az álláspontra jutott, hogy Szabadka példájára a járási közoktatási tanácsok keretein belül külön bizottságokat lehetne alapítani, amelyekbe beválasztanák az illető járás vagy város egyetemi hallgatóinak, valamint a Népi Ifjúság helyi szervezetének képviselőit is. Ezeknek a bizottságoknak legteljesebb betekintésük lenne mind a középiskolás ifjúság, mind pedig az egyetemi hallgatók helyzetébe, — természetesen szemelőlteni tartva járásuk káderverszükségletét.

Az egyetemi hallgatók helyzetének elemzése azonban hiányos lenne a ugyahogy nem mérlegelnénk a főiskolások eszmei-politikai nézetét is. A bizottság megállapította, hogy ezt a kérdést mind Belgrádban, mind Zágrábban nagy figyelemmel és tüzetesen át kell tanulmányozni, elsősorban azért, mert eddig sokszor felületesen elemezték. Az egyetemi hallgatók szociális

származása, továbbá azoknak a társadalmi köröknek a hatása, amelyekben egyetemi hallgatóink középiskolás korukban éltek; nem kevésbé pedig a középiskolákban észlelhető gyenge eszmei nevelés következményei odahatottak, hogy a főiskolások között különféle negatív jelenségek tapasztalhatók. Mondhatjuk, hogy egyetemi hallgatóink jórésze távol áll valóságunktól, nem ismeri eléggé fejlődésünket, a szocializmus felé vezető utunk nehézségeit, stb. Ebből erednek a főiskolások egy részének különféle, problematikus és negatív felfogásai. Véleményünk szerint ezeket a jelenségeket nem lehetne általánosítani, különösen ha az ellenséges felfogású egyetemi hallgatókról van szó. Erre az általánosításra azonban az eddigiek során volt példa. Ez különösen téves volna a belgrádi egyetemistákra vonatkozóan. Zágrábban, ahol kevesebb az egyetemi hallgató, ahol nagyobb mértékben egymásra vannak utalva, valahogy tömörebben, szülőhelyüktől távolabb élnek, — több ilyen probléma észlelhető.

Az ilyen idegen, negatív felfogásokat illetően felemlítünk néhány problémát, azonban szükségesnek tartjuk hangsúlyozni, hogy ezt nem lehet általánosítani, hanem csupán elszigetelt jelenségnek lehetne tekinteni.

Úgy tűnik, hogy magyar nemzetiségű főiskolásaink soraiban, elsősorban Zágrábban eléggé kifejezetten megtalálható az úgynevezett kisebbségi »öntudat« elve, amit különösen az idősebb főiskolások vallanak, sőt terjesztenek is; úgy látszik, hogy lábrakelt egy bizonyos mozgalom, amely a fiatal magyar értelmiséget a jugoszláviai magyar kultúra védőbástyájának tekinti és számunkra idegen szerepet akar adni az értelmiségnek. Ezzel magyarázható, egyebek között, az a nagyon elterjedt felfogás a zágrábi főiskolások soraiban, hogy tanulmányait befejezése után mindenáron Vajdaságba kell visszatérniük, továbbá azok a kifogások — mint ahogy azt a velük folytatott beszélgetések során kifejezésre juttatták, — hogy mi van a középiskolásokkal, hogy pályaválasztásukban nem részesülnek elegendő segítségben, hogy a hatóságok nem segítik őket stb. stb. Egyes zágrábi, sőt belgrádi főiskolások között is elterjedt az a vélemény, hogy a vajdasági vezető emberek, elsősorban pedig a magyarok nem viselik gondjukat, nem tanúsítanak irántuk kellő megértést, stb. Vannak olyan felfogások is, hogy a magyar vezetők elhanyagolják a magyar kultúra ügyét Vajdaságban, hogy egyesek tulajdonképpen nem is magyarok, tehetetlenek, stb. Egyetemi hallgatóink soraiban a szocialista öntudat, valamint a materialista világnézet tekintetében komoly problémák vannak. Úgy hisszük, hogy közéleti és kulturmunkásaink gyakoribb közvetlen kapcsolataikkal segítséget nyújthatnának a káros jelenségek és felfogások kiküszöbölésénél.

Erre annál is inkább nagy szükség van, mert ez az ifjúság kispolgári származású, mert a szülők ilyen irányú befolyásával kerül az egyetemekre. Ugyanakkor azonban szemelőlteni kell tartani, hogy az említett objektív okokon kívül közrejátszik az a tényező is, hogy ezek fiatal emberek, és éppen azért mert fiatalok és mert a mindennapi élettől elszigetelve élnek, — sok esetben hajlékonyak és könnyen különféle káros befolyások áldozataivá válnak.

A bizottság véleménye szerint ezt a segítséget több igyekezettel kellene megszervezni s ezzel minden bizonnyal jobb eredmények is

várhatók. A Kultúr tanács, az Irodalmi Társaság, különféle tudományos intézmények, a szerkesztőség stb. ezen a téren kapcsolatokat teremthetnek az egyetemi ifjúsággal, akár előadások útján, akár vitákkal, levelezéssel vagy bármilyen más úton, de leginkább a nyári szünet idején. Az egyetemi hallgatókkal ismertetni kell fejlődésünk problémáit, hivatásuk távlatait stb., mert vannak olyanok is, akik attól félnek, hogy képzésük után nem tudnak majd állást kapni.

Ezek lennének a főiskolások legalapvetőbb problémái. A Kultúr tanács természetesen nem is foglalkozhat részletesebben az összes ilyen problémákkal, mert nem is hivatott erre. Mivel azonban a jövő értelmiségéről van szó, amelynek társadalmunkban és kultúrelletünkben megvan a kellő szerepe, — a Kultúr tanács megvitathatja ezeket a kérdéseket, javaslatokat tehet a megfelelő fórumoknál, sőt talán bizonyos állandó kapcsolatokat is szervezhet a különféle intézmények és a kultúrmunkások, valamint az egyetemi hallgatók között.

Ezen a plénumon felvetnénk még egy problémát, éspedig a magas szakképzettségű értel-

miségek, illetve a tudományos munkások problémáját. Újvidéken sok szó esik arról, hogy lehetőség van bölcsészeti és más egyetemi kar megnyitására. Már évek óta időszerű a magyar tanszék megnyitása a belgrádi bölcsészeti karon. Mind ez azonban csak illúzió, mert ehhez nincs kellő előadó káderünk. A múlt évben a Tartományi Végrehajtó Tanács két előadót küldött külföldre, akik mint magyar nyelv tanárok segítenének a helyzeten a tanárképző iskolán és az esetleg megnyitandó magyar tanszéken. Azonban ez a terv is meghiúsult, mert a külföldi egyetemeken nincs magyar tanszék. A tudományos intézményekben nálunk Vaidaságban szintén alig néhány magyar nemzetiségű szakember dolgozik, holott nagy szükség van rájuk. Az egyetem befejezése után nagyon kevesen munkálkodnak tudományos téren. Erről tanúskodik például az a tény is, hogy a utóbbi 6—7 év alatt a magyarok közül senki sem doktorált.

Ezt a problémát csupán felvetjük, vitázhatunk róla, de ebben az irányban nincs semilyen javaslatunk,

SAFRÁNY IMRE

Aranyhaju (olaj)